

Sygn. akt IV U 743/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2017 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Marzena Górczyńska-Bebłot

Protokolant starszy sekretarz sądowy Karina Zbroińska

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2017 roku w Częstochowie

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o wysokość emerytury, o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołań J. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 5 kwietnia 2017 roku Nr (...)

z dnia 31 marca 2017 roku Nr (...)

1. **umarza postępowanie w sprawie w zakresie ustalenia wysokości kapitału początkowego i wysokości emerytury z uwzględnieniem nieskładkowego okresu od 31 stycznia 1995 roku do 31 grudnia 1998 roku niewykonywania przez ubezpieczonego J. K. pracy spowodowanego koniecznością opieki nad członkiem rodziny zaliczonym do I grupy inwalidów;**
2. **oddala odwołania w pozostałym zakresie;**
3. **znosi wzajemnie między stronami koszty procesu.**

Sygn. akt IV U 743/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 marca 2017 roku nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. ponownie ustalił ubezpieczonemu J. K. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 roku.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru ustaloną w decyzji z dnia 20 marca 2017 roku w kwocie 972,32 zł; okresy składkowe w wymiarze 15 lat, 11 miesięcy i 29 dni, tj. 191 miesięcy; współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wynoszący 63,91% oraz średnie dalsze trwanie życia wynoszące dla osób w wieku 62 lat 209 miesięcy. Ustalony w powyższy sposób kapitał początkowy ubezpieczonego wyniósł 81.181,87 zł.

Decyzją z dnia 5 kwietnia 2017 roku nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał ubezpieczonemu J. K. prawo do emerytury, poczynając od dnia 7 marca 2017 roku, tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Do ustalenia wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynoszącą 5.006,12 zł; kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego wynoszącą 279.904,69 zł; średnie dalsze trwanie życia wynoszące 207,1 miesiąca. Ustalona w powyższy sposób emerytura wyniosła 1.375,72 zł.

Od powyższych decyzji odwołał się J. K., domagając się ich zmiany, poprzez uwzględnienie przy ustalaniu wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 7 lutego 1967 roku do 3 września 1971 roku. Nadto odwołujący wniósł o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony podniósł, że wieloletnie i jednolite orzecznictwo sądowe wskazuje, że dla potrzeb zaliczania okresów pracy w gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy nie ma znaczenia, czy za domownika była opłacana składka na ubezpieczenie społeczne. Przykładowo, w wyroku z dnia 26 października 2012 roku, I OSK 119/12 Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że odesłanie w art. 1 ust. 1 ustawy o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy, do przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników i członków ich rodzin samo przez się nie oznacza obowiązku opłacania przez domowników składek na ubezpieczenie społeczne. Dodatkowo odwołujący wniósł o ustalenie kapitału początkowego przy uwzględnieniu okresu od stycznia 1995 roku do 31 grudnia 1998 roku, w którym nie wykonywał pracy z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad swoją matką, zaliczoną wówczas do I grupy inwalidów.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

J. K. urodził się w dniu (...). W dniu 15 marca 2017 roku ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury, załączając do niego między innymi dokumenty dotyczące pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 7 lutego 1967 roku do 3 września 1971 roku oraz dotyczące sprawowania opieki nad matką od stycznia 1995 roku.

Rozpoznając powyższy wniosek organ rentowy decyzją z dnia 20 marca 2017 roku nr (...) ustalił ubezpieczonemu kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 roku. Do obliczenia wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości postawy ZUS przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. z okresu od 1 stycznia 1974 roku do 31 grudnia 1983 roku, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego ustalając na 79,74%, a podstawę wymiaru na kwotę 972,32 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął okresy składkowe w wymiarze 15 lat, 11 miesięcy i 29 dni, tj. 191 miesięcy; współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wynoszący 63,91% oraz średnie dalsze trwanie życia wynoszące dla osób w wieku 62 lat 209 miesięcy. Ustalony w powyższy sposób kapitał początkowy ubezpieczonego wyniósł 81.181,87 zł.

Ustalając okresy składkowe organ rentowy nie uwzględnił odwołującemu okresu niewykonywania pracy w związku z koniecznością sprawowania opieki nad matką zaliczoną do I grupy inwalidów od stycznia 1995 roku do 31 grudnia 1998 roku, ani okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 7 lutego 1967 roku do 3 września 1971 roku.

Decyzją z dnia 21 marca 2017 roku nr (...) organ rentowy przyznał ubezpieczonemu zaliczkę na poczet przysługującej mu od dnia 7 marca 2017 roku emerytury, wskazując że wysokość świadczenia nie jest ostateczna z uwagi na trwające postępowanie wyjaśniające z (...) w B. oraz w związku

z oczekiwaniem na nadesłanie akt kapitału początkowego z Oddziału ZUS w B..

Po zakończeniu postępowania wyjaśniającego, o którym mowa powyżej, organ rentowy wydał zaskarżone w niniejszej sprawie decyzje z dnia 31 marca i 5 kwietnia 2017 roku.

Decyzją z dnia 27 września 2017 roku nr(...) organ rentowy z urzędu ponownie ustalił J. K. wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku, z uwzględnieniem okresu sprawowania opieki nad matką od 31 stycznia 1995 roku do 31 grudnia 1998 roku.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru ustaloną w decyzji z dnia 20 marca 2017 roku w kwocie 972,32 zł; okresy składkowe w wymiarze 15 lat, 11 miesięcy i 29 dni, tj. 191 miesięcy; okresy nieskładkowe w wymiarze 3 lat, 11 miesięcy i 1 dnia, tj. 47 miesięcy, współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wynoszący 71,46% oraz średnie dalsze trwanie życia wynoszące dla osób w wieku 62 lat 209 miesięcy. Ustalony w powyższy sposób kapitał początkowy ubezpieczonego wyniósł 91.372,71 zł.

W związku z przeliczeniem wartości kapitału początkowego, decyzją z dnia 9 października 2017 roku nr (...) organ rentowy z urzędu przeliczył wysokość przysługującej odwołującemu emerytury, poczynając od daty osiągnięcia przez niego wieku emerytalnego, ustalając jej wysokość na kwotę 1.545,38 zł. Jednocześnie organ rentowy wypłacił ubezpieczonemu wyrównanie za okres od 7 marca 2017 roku do 31 października 2017 roku wraz z odsetkami ustawowymi.

(v. akta rentowe).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 477¹³ k.p.c., zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd – przez wydanie decyzji uwzględniającej w całości lub w części żądanie strony – powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. Poza tym zmiana lub wykonanie decyzji nie ma wpływu na bieg sprawy.

Organ rentowy w toku niniejszego procesu decyzjami z dnia 27 września 2017 roku i 9 października 2017 roku z urzędu ponownie ustalił wysokość kapitału początkowego ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 1999 roku oraz wysokość przysługującej mu emerytury, uwzględniając jako okres nieskładkowy okres niewykonywania przez niego pracy w związku ze sprawowaniem opieki nad matką zaliczoną do I grupy inwalidów. Jednocześnie ZUS wypłacił odwołującemu należne wyrównanie świadczenia, wraz z należnymi odsetkami ustawowymi.

W/w decyzje uwzględniały odwołania J. K. od decyzji ZUS z dnia 31 marca 2017 roku i 5 kwietnia 2017 roku w części, w jakiej żądał on ustalenia kapitału początkowego przy uwzględnieniu okresu od stycznia 1995 roku do 31 grudnia 1998 roku, w którym nie wykonywał pracy z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad swoją matką, co w połączeniu z wypłatą odwołującemu należnego wyrównania emerytury wraz ustawowymi odsetkami, spowodowało konieczność umorzenia postępowania w tym zakresie na mocy cytowanego powyżej przepisu art. 477¹³ k.p.c.

W pozostałym zakresie odwołanie J. K. nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 173 § 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku, poz. 1383 ze zm.), dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (ust. 3).

W myśl art. 174 ust. 1 ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Zgodnie z art. 174 ust. 2 ustawy, przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1. okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
2. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
3. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku (ust. 3).

Cytowany powyżej przepis art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej niewątpliwie modyfikuje w stosunku do zasad ogólnych reguły ustalania podstawy wymiaru oraz liczby okresów składkowych i nieskładkowych na potrzeby kapitału początkowego

i jako taki stanowi normę szczególną, wyprzedzającą regulacje ogólne.

W szczególności przepis ten zawiera zamknięty katalog okresów składkowych

i nieskładkowych (poprzez odesłanie do przepisów art. 6 i 7 ustawy emerytalnej) uwzględnianych przy ustalaniu wartości kapitału początkowego, w którym nie mieszczą się wymienione w art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i okresy z nimi zrównane, pod pewnymi warunkami uwzględniane do obliczania emerytury na podstawie przepisu art. 53 ustawy emerytalnej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 6 grudnia 2016 roku, III AUa 274/16 LEX nr 2193055).

Jednocześnie uwzględnienia przy obliczaniu wysokości emerytury przyznanej ubezpieczonemu na mocy art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej (a takie niespornie świadczenie pobiera odwołujący) okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców nie przewiduje również przepis art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Podobnie możliwości takiej nie przewiduje przepis art. 26 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Na marginesie należy przy tym wskazać, że w niniejszej sprawie nie znajdują zastosowania przepisy przywołanej przez ubezpieczonego w odwołaniu ustawy z dnia 20 lipca 1990 roku o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (Dz. U. z 1990 roku, poz. 310).

Zgodnie z przepisem art. 1 ust. 1 tej ustawy, znajduje ona zastosowanie wyłącznie do uprawnień pracownika wynikających ze stosunku pracy, do których nie zalicza się wartość kapitału początkowego.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na mocy art. 227 k.p.c. a contrario oddalił wnioski dowodowe ubezpieczonego zgłoszone na okoliczność sprawowania przez niego opieki nad matką w okresie od 31 stycznia 1995

roku do 31 grudnia 1998 roku oraz na okoliczność wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 7 lutego 1967 roku do 3 września 1971 roku. Pierwszy z w/w okresów został uwzględniony przez organ rentowy w decyzjach z dnia 27 września 2017 roku

i 9 października 2017 roku, które zaspokajały odwołania ubezpieczonego w tym zakresie, zaś okoliczność, czy ubezpieczony faktycznie wykonywał pracę

w gospodarstwie rolnym rodziców, nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, albowiem wymienione w art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i okresy z nimi zrównane, nie są uwzględniane przy obliczaniu kapitału początkowego oraz wysokości emerytury przyznanej na mocy art. 24 ustawy emerytalnej.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt 2. sentencji wyroku, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz przepisów powołanych powyżej.

Z uwagi na częściowe uwzględnienie odwołania ubezpieczonego przez organ rentowy w toku procesu (co do jednego z dwóch spornych okresów) i jego oddalenie w pozostałym zakresie, Sąd Okręgowy na mocy art. 100 k.p.c. zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu.